

כ"א אלול
2 ספטמבר

בבקר בא רוכנברג. עוד לא ידוע אם "מערב"ינו נחקבלו
או לא. הנהלת "הצי המנדב" הבטיחה לשלוח אותם ברכבת המהירה
שיצאה לפני יומים באודיסה. בלי החפצים האלה אי אפשר לגשת להתחלת
עבודתנו. והיום הזה עבר בלא כלום.

הערב הקדשתי לעיון בספרות. קראתי מאמרים אחדים ב"חיי
הלאומים" ח"א ש"ז. יוצאת ע"י *МКА*. מכילה רשימות ע"ד הריספור-
בליקה הטטרית, הבסקירית, החבל הצ'ושי האבטונומי, החבל הצ'רי
(שבט המחגור במחוזי ויסקה וקז'ן וכונה 300.000 נפש), הקלמיקי,
החבל האבטונומי של גרמני הוולגה, הקוסמנה הקרלית (שבט פיני),
חבל הקומי-זירי (בצפון רוסיה), חבל הוויטיק, הריפובליקה
הקירגיזית, הטורקסטנית, ההרית, הדגסטנית, חבל הקברדינובלקרים,
חבל צוקסי-קרציב, חבל צוקסי אדיגי, הריפובליקה הקרימית, חבל
הבוריטים, הריפובליקה היקוסית, חבל האורטים (במחוזי גורנו-אלטיסק
ובייק במלך אלטי), הריפובליקה האוקריינית, הביילורוסית, הארמנית,
הגרוזית, האזרביג'נית, החודזית (באסיה המרכזית, הבוכרית ועוד.
היהודים רפס ולויסן אף הם כותבים - כמובן לא על הריפובליקה
היהודית, אלא על: היהודים והריבולוציה האוקטיברית, וההושיה
התרבותית של המוני היהודים ב-*Peter*.
רפס כמובן, שופך לעגו על פוע"צ הרוצים להשלים את מרכם
ביצירת סולדת "עצמית" - וחמא זו גם סוציאליסטית - בפלשתינה זהו

של הבורגניות היהודית לאימפריאליזם בין הלאומית". הוא מספר
בגאון "שהאגף השמאלי של הסוציאליזם היהודית נער חצנו מכל העיוות
הלאומיות הקודמות ובלי כל פרוגרסה מיוחדת, בלי כל פרינציפים
סדוריים מיוחדים, עברה למחנה ^{פרא}". אולם הכלחמה בין הקומוניות
ובין כתות הריסטורציה הבורגנית בסביבה היהודית עוד לא פסקה.
"הקלריקל, הציוני, המנשיק, הבונדיסט - כל אלה הם גלויים מדיניים
שונים של רבד סוציאלי אחד". "אברסוביץ - המנשיק - הוא מנהיג
הבורגניות היהודית, שנשחררה על ידי הריבוליציה מהלחץ הלאומי
והשואפת לרסטורציה בורגנית".

"הסוציאליזם" היהודית חוגגת עכשיו חצי יובל להוצר

הבונד. אולם האחרון סת כבר".

יש כאן מאמר מעניין של לויטן על ההיסגים הקולטוריים

של הסוני היהודים ברוסיה ^{Культурные вопросы еврейства в России}
מאמר ^{מאמר מעניין של לויטן על ההיסגים הקולטוריים}

את הפעולה הקולטורית הסובייטית בקרב היהודים הוא מונה

מאמצע 1920, שאז נשחרר "חחום המושב" מהגורדיות הלבנות. זמן רב

לא היו לאורגני הסובייטים המרכזיים והמקומיים נקודה מסען בקרב

היהודים, כי הפרולטריון היהודי היה נמצא תחת השפעה מנהיגיו

הבורגניים-הזעירים חדורי הרוח הלאומי. בשום כך פגשה הפעולה החנוכית

של מוסדות הסובייטים במשך זמן רב ההנגדות בקרב כל חוגי הישוב

היהודי. רק לאט לאט חל שנוי. גורם שלילי שני היה חוסר כל ירושה

קולטורית מהמסטר הבורגני, כי ביני הצר נרדפה השפה היהודית לא רק

על ידי הצר כי אם גם על ידי הבורגואזיה היהודית. ולא היו ביני

הריבולוציה הבורגנית לא ספרו לסוד, ולא מורים. לפי הדו"ח של ועידת עובדי החרבות היהודיה באוקריינה (1-6 יוני 1922) החקיימו אז 250 בחי ילדים, 78 orarob, 76 גני ילדים, 326 ב"ס עמלנים, בס"ה 769 מוסדות חנוך והשכלה עם יודיה בהור שפת הלמוד. בפלך הוסל היו 26 בחי ילדים עם 767 ילדים, 17 גני ילדים עם 562 ילד, 37 ב"ס עמלנים (ביניהם 8 של שבע שנות לסוד) עם 6.430 חלמיד. ב-1 נובמבר (1922) היו בפלך ויטבסק : גני ילדים 10, בחי ילדים 10, ב"ס 26, מספר החלמידים 3.708. בחוזי מינסק בוריסוב וסלוצק יש 32 ב"ס עם 4.395 חלמיד, 17 בחי ילדים עם 963 חניכים, 9 גני ילדים עם 442 ילד. בפלך סמולנסק יש 14 ב"ס עם 1.765 חלמיד. 6 בחי ילדים עם 305 ילד, 5 גנים עם 275 ילד. הוא חושב על פי אומדנא שבכל רוסיה הסובייטית יש 1.100 מוסדות אולפנא של ילדים עם מספר של 100.000 ילד.

כותב המאמר מציין עובדה זו של חוסר יחס בין בחי חנוך הילדים ובין ב"ס עמלנים, שמספרם קטן מאוד. סבה רבוי מוסדות הילדים היא ברבוי היחוסים היהודים. סבה חוסר ב"ס היא בהוסר מורים. ועוד הסון ילדים עברים נמצאים מחוץ לכל ב"ס או לומדים ב"חדרים".

עכשיו מכינים חבר פדגוגים בטכניקומים פדגוגים (עם יודיה בהור שפת הלמוד) בהוסל, ויטבסקי, מינסק, חרקוב, קבוב, זיטומור, עם מספר חלמידים 600. יש גם מחלקה יהודית ב-ОНО שבאוריסא, 35 חלמיד, סקציות יהודיות בפקולטט הפדגוגי במוסקבה, ב-Пуща ובאקדמיה של החנוך הפוציאלי במוסקבה.

במוסדות החנוך לילדים מתנהלת תעסוקה אנטי חיה חזקה.
 החגים הדתיים והלאומיים נסוגים ובמקומם באים החגים הפרולטרניים.
 יש גם קולוניה של ילדים עברים במלחזבה אצל סוסקה
 ועירת הילדים באודיסה.
 הנפ השפיע לרעה על ב"ס היודים, הנשענים כמעט אך ורק
 על ילדי הפועלים והעניים. רק הודות לחיבה
 ואגודות מקצועיות אחדות אפשר היה לשמור על רשת ב"ס לילדים.
 אולם בפלכים אחדים נחמקס מספר בחה"ס והמחלמים (בפלך ויטבסק
 נחמקסו ב-40%), תחת זאת נחרבו במקומות אחרים לרגל סגירת החדרים.
 לפני תקופת הנפ נוצרה רשת שלמה של מוסדות השכלה לפועלים.
 בראשון ליוני 1922 נתקיימו באוקרינה (מקומות אחרים אין מספרים)
 132 ספריות, 53 קלובים, 34 ב"ס ערביים ו-101 אגודות ספריות.
 הספריות סובלות מחוסרי ספרים יודיים. הנפ הרע את מצב המוסדות
 האלה.

הכותב מציין הצלחה במקצוע *Совнархоз*. באוניורסיטה

של המעומים הלאומיים במערב יש מחלקה יהודית עם יותר ממאה
 סטודנטים, 3 ב"ס מפלגתיים מהמפוס הפלכי בויטבסק, הומל ובינסק
 ושורה שלמה של ב"ס מפל" ערביים. יש מהסור בלקטורים. מורגש
 מאוד חוסר "פרטשקול" באוקרינה.
 העתונות הקום. בזמן האחרון נחמקסה. במקום 6 יומנים
 ועשרה שבועונים נשארו רק 3 יומנים (עמעס במוסקבה, קוספאח בקירוב,
 וקר במינסק) ושני שבועונים בויטבסק והומל. עתונים אלה עדין אינם
 עומדים על רגליהם במובן החמרי.

לע מצב החשכלה המקצועית (קריטיקה). בכל רוסיה יש
אולי 50 ב"ם מקצועיים, ורובם במקצועם נחשלים, כגון תפירה. מצבם
הטכני נמוך מאד. *Технически и организационно слаба*
и не имеет достаточного количества специалистов.
מהורס אמצעים בתנים הארץ תלוי התנוך המקצועי של עשרות אלפי
הילדים היחוסים, קרבנות הפוגרומים, סאמצעים שבחוף.
יש ב"ם פוליגרפי במוסקבה, ב"ם למסורים במסרה, ב"ם חקלאי
בחור במינסק.

כ"ר אלול
5 בספטמבר

לפי הידיעות שפאטול *С. П. Фатол* בקרו את החקרובה עד 30
לאוגוסט ועד בכלל 21,000 אכספורסנטים. החצי מהם (16,073)
ידועה הרכבתם: 4,453 (29.6%) אכרים, 4,262 (26.3%) פועלים,
1,111 (7.3%) צבא, 801 (5.3%) עובדים אגרונומים, 4,446 (29.5%)
שונים. ביום 31 אוגוסט נרשמו 7,836 אכספורסנטים.

בוליון 186 (מיום 22 אוגוסט ש"ז) של ה"קמקס" נרשם
מכתב מ"טייל אוויו 4-מקן אוגוסט 1923, החתום בשם "ואראך",
על "האלקטינא אף דער אלפארבאנדישער לאנדווירטשאפטלעכער
אויסשטעלונג".

למכתב מקדימה המערכת שבהערובה יש אכספורסנטים של מושבות

